

La carnisseria d'Armengol

S'ha relativitzat molt l'activitat de l'extrema dreta valenciana durant la transició. S'ha amagat i, fins i tot, s'ha menystingut. A mes a més, s'ha intentat justificar, com ara explicant que eren moments complicats, perquè els franquistes anaven a perdre les prebendes que havien exprimit el país durant quaranta anys. Certament, del que es tractava era que la transició fos el més amable possible amb ells, i en aquest sentit encara sobreviuen moltes de les inèrcies del franquisme (la qual cosa justifica l'Estat en el qual vivim, amb una dreta que blanqueja la dictadura).

L'atemptat a la casa de Joan Fuster i l'atac a la llibreria Tres i Quatre, són dos dels casos més coneguts. Ricard Avellan m'explicava fa poc com aquells anys setanta foren el moment de les llibreries llibertàries, i com aquestes es varen transformar en indrets de forta activitat cultural i política. Crec que aquest país no ha reconegut prou la tasca realitzada per aquestes llibreries de la transició, que patiren tota mena d'atemptats, i que malgrat això varen constituir una xarxa d'activisme il·lusionant, per tal de canviar el país. En el llibre *Espurna*, on Xavier Serra reconstrueix aquells anys d'activisme polític, s'expliquen molt bé aquestes connexions.

Però hi hagueren moltes altres agressions. Com ara al pare Riutort (que havia dirigit l'edició del *Llibre del Poble de Déu*, el 1975), i que fou agredit físicament per instigació del president de la Junta Central Fallera. O la bomba incendiària en el domicili de Diego Moreno, líder de CCOO de la Vall d'Uixó, o la bomba que va esclatar a l'estadi del Llevant la nit abans de la realització de la Trobada dels Pobles, i per la qual fou detin-

MARTÍ DOMÍNGUEZ
@MartíDomínguezR

IL·LUSTRACIÓ DE DIEGO MIR

gut l'ultradreta José Luis Roberto. Per algun motiu que caldria estudiar amb detall, els actes de violència feixista al País Valencià varen ser dels més abundants de l'Estat espanyol.

En aquest sentit, Rafael Armengol fa poc m'explicava uns fets que desconeixia. Al principi dels anys setanta, el pintor de Benimodo va iniciar una de les seues sèries més corprenedores i arriscades, dedicada al "porc". L'escriptor Josep Palàcios, en un text del moment, plantejava aquesta qüestió: "Es tracta d'un homenatge a la bèstia suculent, sacrificada, o més aviat, d'una paràbola: d'una caricatura?" Sens dubte, és una bona pregunta, però al meu parer resulta prou evident que, rere tots aquells pernils i tots aquells porcs sanguinolents, i rere altres quadres de carnisseries atapeïdes d'embotits, hi ha una forta crítica social (com ara en el llenç titulat *La matança del porc I, xoriço d'alta qualitat* (1972), on un xoriço sobrevola una reunió de factòtums del règim). El mateix Armengol, en les entrevistes d'aleshores, deia amb total naturalitat que hi havia molts "altres porcs" que no eren a la carnisseria.

El 25 de setembre de 1975, un grup d'extrema dreta, denominat Comando Adolfo Hitler, va posar una bomba en la llibreria La Costera, de Xàtiva, on s'exposaven una sèrie de quadres de la matança del porc. A conseqüència de la deflagració, moltes obres foren danyades i algunes directament varen quedar fetes miques. Aquest comando va anunciar a l'Agència EFE que tenia per objectiu atemptar "contra las librerías marxistas de toda España" i així fou: poc després va atemptar contra tres llibreries més, a Saragossa, Albacete i Sevilla. Però la bomba de la llibreria La Costera va ser particularment destructora.

Aquest pròxim mes de setembre, Rafael Armengol realitzarà una gran exposició retrospectiva a Xàtiva, on es mostraran quadres de la matança del porc, alguns d'ells esquinçats per la metralla. Als anys setanta, Armengol denunciava que hi havia molts altres porcs. Quasi cinquanta anys després, l'al·legat armengolià manté la seua vigència: hi ha molts altres porcs... Tant de bo els artistes d'avui foren tan valents com Armengol a denunciar-los.